

МОНГОЛ УЛС
ЗАСГИЙН ГАЗРЫН ХЭРЭГ ЭРХЛЭХ ГАЗАР

20²² он ¹¹ дугаар
сарын ¹⁴-ны өдөр

Дугаар ^{ХЗТ} / 2758

Улаанбаатар-12
Утас: 260817
Факс: 976-11-310011

МОНГОЛ УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН ДАРГА
ГОМБОЖАВЫН ЗАНДАНШАТАР ТАНАА

Мэдээлэл хүргүүлэх тухай

Улсын Их Хурлын намрын ээлжит чуулганы 2022 оны 11 дүгээр сарын 18-ны өдрийн нэгдсэн хуралдаанд хийх Намрын ургац хураалт болон өвөлжилтийн бэлтгэл хангах чиглэлээр авч хэрэгжүүлж байгаа арга хэмжээний талаарх Ерөнхий сайдын мэдээллийг шинэчлэн хавсралтаар хүргүүлж байна.

Хавсралт ¹ хуудастай.

Монгол Улсын сайд,
Засгийн газрын Хэрэг
эрхлэх газрын дарга

Д.АМАРБАЯСГАЛАН

000225015443

НАМРЫН УРГАЦ ХУРААЛТ БОЛОН ӨВӨЛЖИЛТИЙН БЭЛТГЭЛ ХАНГАХ ЧИГЛЭЛЭЭР АВЧ ХЭРЭГЖҮҮЛЖ БАЙГАА АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ ТАЛААР УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН ЧУУЛГАНЫ НЭГДСЭН ХУРАЛДААНД ХИЙХ МЭДЭЭЛЭЛ

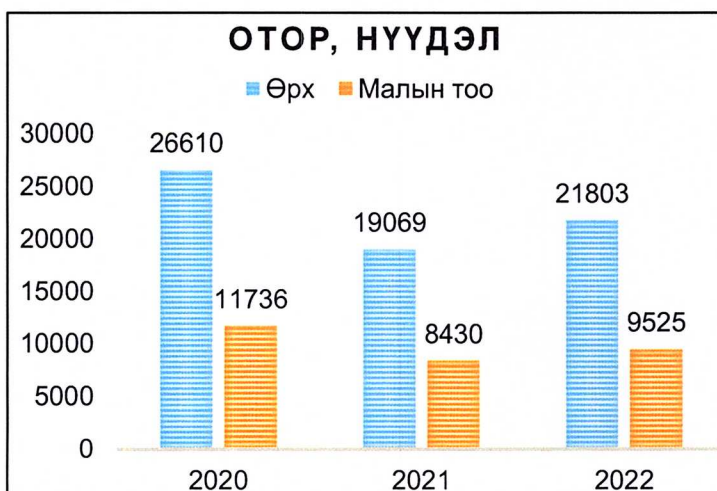
Нэг. Өвөлжилтийн бэлтгэл ажлын талаар

1.1. Өвөлжих малын тоо

Энэ жил улсын хэмжээнд нийт 188.6 мянган малчин өрхөд 71.2 сая, хонин толгойд шилжүүлснээр 122.5 сая толгой мал өвөлжих урьдчилсан дүн гарлаа. Үүнээс 2022-2023 оны өвөл, хавар өөр аймгийн бусад сумын нутагт 3.3 мянган өрх, 1.4 сая мал, өөрийн аймгийн бусад сумын нутагт 5.0 мянган өрх, 2.4 сая мал, сум дундын отрын бүс нутагт 1.1 мянган өрх, 508.0 мянган мал, аймаг дундын отрын бүс нутагт 688 өрх, 455 мянган мал, хилийн зурвас бүс нутагт 3.9 мянган өрх, 1.5 сая мал, байгалийн тусгай хамгаалалттай бүс нутагт 7.7 мянган өрх, 3.2 сая мал, нийт 21.8 мянган өрх, 9.5 сая мал отроор өвөлжиж, хаваржих бэлтгэл хангагдсан бөгөөд өмнөх оноос 2.2 мянган малчин өрх, 1.1 сая малаар өссөн байна.

2022-2023 ОНЫ ӨВӨЛ, ХАВАР ОТОРЛОХ ӨРХ, МАЛЫН ТОО

№	Отрын бүс	Оторлох	
		Малчин өрхийн тоо	Малын тоо (мян.тол)
1.	Өөр аймгийн нутагт	3321	1402.0
2.	Өөрийн аймгийн бусад сумын нутагт	5021	2363.0
3.	Сум дундын отрын бүс нутагт	1147	508.0
4.	Аймаг дундын тусгай хэрэгцээний нутагт	688	455.0
5.	Хилийн зурвас бүс нутагт	3922	1557.0
6.	Байгалийн тусгай хамгаалалттай бүс нутагт	7704	3240.0
Нийт		21803	9525.0

Отрыг байршлаар нь авч үзвэл 34.0 хувь нь байгалийн тусгай хамгаалалттай бүс нутагт, 24.8 хувь нь өөрийн аймгийн бусад сумын нутагт, 16.3 хувь нь хилийн зурвас бүсэд, 14.7 хувь нь өөр аймгийн нутагт, 4.8 хувь нь аймаг дундын отрын бүс нутагт, 5.3 хувь нь сум дундын отрын бүс нутагт өвөлжихөөр байна.

1.2. Мал, мах бэлтгэлийн талаар

Улсын хэмжээнд 2021 оны эцсийн мал тооллогоор 67.3 сая толгой мал тоологдож, 2022 онд 24.0 сая толгой төл бойжуулснаар өнөөдрийн байдлаар 90 орчим сая мал бэлчээрлэж байна.

2022-2023 оны өвөл, хавар 19.9 сая малыг эдийн засгийн эргэлтэд оруулан 71.2 сая толгой мал өвөлжиж, хаваржих урьдчилсан дүн мэдээтэй байна.

ЭДИЙН ЗАСГИЙН ЭРГЭЛТЭД ОРУУЛАХ МАЛЫН ТООНЫ СУДАЛГАА

д/д	Аймгийн нэр	2021 онд хэрэгцээлсэн малын тоо (мян.тол)	2022 онд хэрэгцээлэх малын тоо (мян.тол)	Өсөлт, бууралт	
				Тоогоор (мян.тол)	Хувиар
1	Архангай	1,177.8	1,411.4	233.6	19.8
2	Баян-Өлгий	663.3	675.0	11.7	1.8
3	Баянхонгор	325.0	884.9	559.9	172.3
4	Булган	1,160.2	1,189.6	29.4	2.5
5	Говь-Алтай	839.8	1,256.6	416.8	49.6
6	Говьсүмбэр	155.1	133.2	(21.9)	(14.1)
7	Дархан-Уул	104.6	103.8	(0.8)	(0.8)
8	Дорноговь	356.0	434.6	78.6	22.1
9	Дорнод	628.3	904.4	276.1	43.9
10	Дундговь	824.3	661.4	(162.9)	(19.8)
11	Завхан	591.8	967.6	375.8	63.5
12	Орхон	46.0	49.2	3.2	6.9
13	Өвөрхангай	905.2	1,290.5	385.3	42.6
14	Өмнөговь	322.7	483.2	160.5	49.7
15	Сүхбаатар	1,197.2	1,285.7	88.5	7.4
16	Сэлэнгэ	380.3	546.3	166.0	43.7
17	Төв	1,456.3	1,709.5	253.2	17.4
18	Увс	1,637.3	1,413.0	(224.3)	(13.7)
19	Ховд	650.3	604.0	(46.3)	(7.1)
20	Хөвсгөл	1,730.2	1,824.0	93.8	5.4
21	Хэнтий	1,501.8	1,440.0	(61.8)	(4.1)
22	Улаанбаатар	79.0	76.8	(2.2)	(2.8)
Нийт		16,732.4	19,944.7	2,612.3	15.6

Хүнсний аюулгүй байдлын үндэсний зөвлөлийн 2022 оны 03 дугаар зөвлөмжөөр үхрийн түүхий мах 8.0 тн, дулааны аргаар боловсруулсан үхрийн мах 5.0 мянган тн-ыг, харин адуу, хонь, ямааны түүхий болон дулааны аргаар боловсруулсан махыг бодлогын гэрээний үндсэнд хязгаарлалтгүй экспортлохоор баталсан.

Энэ хүрээнд Баян-Өлгий, Увс, Ховд аймгуудаас Казахстан, Иран улсууд руу адууны махны экспорт хийгдэн эхэлж байгаа бөгөөд 2022 оны 11 дүгээр сарын 10-ны өдрийн байдлаар адууны мах 2.9 мянган тн, хонь, ямааны түүхий мах 3.4 мянган тн, нийт 6.3 мянган тн мах экспортлоод байна.

Хот суурин газрын хүн амын хаврын махны нөөцөд зориулан Засгийн газрын 2022 оны 174 дүгээр тогтоолоор нөөцийн мах бэлтгэн нийлүүлэгч аж ахуйн нэгжүүдэд 130.0 тэрбум төгрөгийг 1 жилийн хугацаатай, жилийн 3 хувийн хүүтэй, зээлийн хүүгийн хөнгөлөлтөд улсын төсвөөс олгох татаасыг тухайн зээлийн нийт хүүгийн 10.5 хувьтай тэнцэх хэмжээгээр санхүүжүүлэхээр шийдвэрлэсэн.

Дээрх тогтоолын хүрээнд 2022 оны 11 дүгээр сарын 10-ны өдрийн байдлаар 4 аж ахуйн нэгжид Хаан, Худалдаа хөгжлийн банкуудаар 38.3 тэрбум төгрөг олгогдоод байна. Харин аймгуудын мэдээллээр 2.5 мянган тн мах нөөцлөхөд зориулж 1.1 тэрбум төгрөг төсөвлөжээ.

1.3. Хадлан, тэжээл бэлтгэлийн талаар

Мал аж ахуйн салбарын 2022-2023 оны өвөлжилт, хаваржилтын бэлтгэл ажлын хүрээнд малчдын түвшинд 1.3 сая тн өвс, 14.9 мянган тн сүрэл, 88.5 мянган тн ногоон тэжээл, 57.4 мянган тн үйлдвэрийн тэжээл, 88.6 мянган тн гар тэжээл, 13.1 мянган тн дарш, 116.9 мянган тн давс, хужир, шүү бэлтгэхээр төлөвлөсөн. Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн өвс, тэжээлийн аюулгүйн нөөцөд 25.3 мянган тн өвс, 12.6 мянган тн тэжээл бэлтгэх үүрэг өгсөн.

Энэ жилийн хадлан тэжээл бэлтгэлийн ажилд улсын хэмжээнд 4566 дугуйт трактор, үүнээс 3067 бага оврын трактор, 2033 ангилан хадагч, 747 морин хадуур, 30107 гар хадуур, 3113 тармуур, 520 хаман боогч, 30 нуруулдагч, 1637 тракторын чиргүүл ажиллалаа.

Булган, Дархан-Уул, Дорнод, Орхон, Сэлэнгэ, Сүхбаатар, Увс, Ховд, Хөвсгөл аймгуудад өөрийн аймгийн 44836 иргэн, 354 аж ахуйн нэгж нийт 583.3 мянган га талбайд, Дархан-Уул, Сүхбаатар, Дорнод аймгуудад гадны аймгийн 73 иргэн, 8 аж ахуйн нэгж 16.0 мянган га талбайд түрээсээр хадлан бэлтгэх ажил хийгдлээ.

ӨВС ТЭЖЭЭЛИЙН БЭЛТГЭЛИЙН ЯВЦ

Тэжээлийн төрөл		Бэлтгэвэл зохих (мян.тн)	Бэлтгэсэн (мян.тн)	Хувь
Малчдын түвшинд	Өвс	1271.8	1138.2	89.5
	Сүрэл	14.9	15.0	100.0
	Ногоон тэжээл	88.5	88.0	99.4
	Хүчит тэжээл	57.4	32.4	56.4
	Гар тэжээл	88.6	47.9	54.1
	Дарш	13.1	13.1	100.0
	Хужир, шүү	116.9	92.2	78.9
Аймаг, сумын аюулгүйн нөөц	Өвс	25.3	21.0	83.0
	Тэжээл	12.6	8.2	65.1

Өвөлжилтийн бэлтгэл хүлээн авахад малчдын түвшинд 1.1 сая тн өвс, 15.0 мянган тн сүрэл, 88.0 мянган тн ногоон тэжээл, 32.4 мянган тн үйлдвэрийн тэжээл, 47.9 мянган тн гар тэжээл, 13.1 мянган тн дарш, 92.2 мянган тн хужир, шүүг тус тус бэлтгэсэн. Энэ нь бэлтгэвэл зохих өвс, тэжээлийн 84.5 хувийг эзэлж байна.

Харин аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн өвс, тэжээлийн аюулгүйн нөөцөд 21.0 мянган тн өвс, 8.2 мянган тн тэжээл бэлтгэсэн байна. Түүнчлэн аймгуудын зах дээр 4.0 мянган тн өвс, 1.7 мянган тн тэжээл байгаа мэдээтэй байна.

Аймгуудаар авч үзвэл Баянхонгор, Говь-Алтай, Говьсүмбэр, Дорноговь, Дундговь, Завхан аймгийн малчдын өвс, тэжээлийн биелэлт 50-иас доош хувьтай, аюулгүйн нөөцийн хувьд Завхан, Хөвсгөл аймгууд 50-иас доош хувьтай байна.

Газар тариалангийн үйлдвэрлэлээс тарьсан ногоон тэжээл, гурилын үйлдвэрээс гарах тэжээл, тэжээл рүү шилжиж буй улаанбуудай зэргээс 220.0 мянган тн хүчит тэжээл бэлтгэгдэнэ. Мөн баруун аймгууд жилд 25-30 мянган тн хүчит тэжээл импортолдог бөгөөд энэ жилийн хувьд нэмэгдэх төлөвтэй байна.

1.4. Худаг ус, хашааны хангамжийн талаар

Улсын хэмжээнд 52344 уст цэг бүртгэгдсэн бөгөөд үүнээс инженерийн хийцтэй худаг 16092, энгийн уурхайн худаг 34887, усан сан 465 байна. Энэ онд ашиглахад бэлэн худаг 48259 буюу 91.8 хувь, нийт малчин өрхийн 92.5 хувь усаар хангагдсан дүнтэй гарлаа.

2022 онд нийт 11.3 тэрбум төгрөгөөр 673 худаг гаргаснаас улсын төсвийн 2.2 тэрбум төгрөгөөр 71 худаг, орон нутгийн төсвийн 8.4 тэрбум төгрөгөөр 445 худаг, гадаадын төсөл, хөтөлбөрүүдийн 655.7 сая төгрөгөөр 24 худаг, малчид өөрийн хөрөнгөөр 165 худаг хүлээн авлаа. Ингэснээр 975.0 мянган га бэлчээр, 3195 малчин өрх, 1.7 сая малын усан хангамжийг нэмэгдүүллээ.

Энэ онд бодын 1542, богийн 3133 хашаа саравч шинээр барьсан бөгөөд улсын хэмжээнд бодын 89.4 мянган хашаа, богийн 158.6 мянган хашаа байгаа буюу хашааны хангамж 97.6 хувьтай байна.

Бэлчээрийн ургамалд хөнөөл учруулдаг үлийн цагаан огтонотой тэмцэх 2022 оны хаврын ажлыг 250.0 мянган га-д гүйцэтгэсэн бол намрын ажлыг 289.0 мянган га-д үлийн цагаан огтонотой, 30.5 мянган га-д царцаатай тэмцэх ажлыг зохион байгуулснаар мал аж ахуйн үйлдвэрлэлд 570.0 мянган га бэлчээрийг эргэлтэд орууллаа. Энэ онд бэлчээрийн ургамал хамгааллын ажилд орон нутгийн төсвөөс 505.0 сая төгрөг зарцуулсан.

1.5. Мал эмнэлгийн урьдчилан сэргийлэх арга хэмжээний талаар

Шүлхий өвчинтэй тэмцэх, урьдчилан сэргийлэх арга хэмжээ

Шүлхий өвчний гаралт 2022 онд нийт 20 аймгийн 203 суманд 460 голомт бүртгэгдсэн бөгөөд шүлхий өвчинтэй тэмцэх стратегийг өөрчлөн тэмцсэний үр дүнд гаралт, тархалтыг зогсоож, улсын хэмжээнд хорио цээр, хязгаарлалтын дэглэм хэрэгжиж байгаа аймаг, сум байхгүй, тайван байна.